

Lieta C-600/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 6. augusts

Iesniedzējtiesa:*Audiencia Provincial de Zaragoza* (Spānija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 12. jūlijs

Apelācijas sūdzības iesniedzēja:

MA

Atbildētāja:*Unicaja Banco, SA***Pamatlietas priekšmets**

Apelācijas sūdzība par rīkojumu, ar ko izpildes procedūrā tika apstiprināts procentu maksāšanas paziņojums, jo pret to savlaicīgi netika celts iebildums, līdz ar to nav iespējams izvērtēt konkrētu līguma noteikumu negodīgumu, jo rīkojums ir ieguvis *res judicata* spēku.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa uzdod četrus prejudiciālus jautājumus: Pirmais prejudiciālais jautājums ir uzdots, lai noskaidrotu, vai ar Padomes Direktīvas 93/13/EEK 6. panta 1. punktu ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, no kura izriet, ka, ja izpildes rīkojuma izdošanas brīdī kompetentā tiesa pēc savas ierosmes nav izvērtējusi noteikuma negodīgumu, šī tiesa to nevar atkārtoti izvērtēt pēc savas ierosmes pat tad, ja sākotnēji veiktajā pārbaudē netika izskatīts neviens apsvērums par pārbaudāmo noteikumu spēkā esamību.

Otrajā prejudiciālajā jautājumā ir vaicāts, vai gadījumā, kad persona, pret kuru vērsta piedziņa, neceļ iebildumus par noteikumu negodīgumu tiesību aktos šim

nolūkam paredzētajā sākotnējā pieteikumā, pēc tam, kad šis pieteikums par iebildumiem pret izpildi ir izskatīts, tā var atkārtoti celt iebildumus, pat ja nav radušies jauni faktiskie vai tiesiskie apstākļi.

Trešajā prejudiciālajā jautājumā ir vaicāts, vai gadījumā, ja atbilde uz otro jautājumu ir noraidoša, jo tiek atzīts, ka iestājas noilgums, kas liedz parādniekam atkārtoti apstrīdēt noteikumu negodīgumu, tiesa var veikt šādu pārbaudi pēc savas ierosmes.

Uzdodot pēdējo jautājumu, tiek vaicāts, vai gadījumā, ja ir apstiprināta izsole un piešķirts īpašums, izpildes procedūru var uzskatīt par pabeigtu un, ja nepieciešams, pēc savas ierosmes vai puses pieprasījuma var atsaukties uz negodīga noteikuma spēkā neesamību, kas varētu ietekmēt izpildes procedūru.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai ar Padomes Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzēto efektivitātes principu atbilstoši interpretācijai, kuru tam ir sniegusi EST, ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, no kura izriet, ka, ja konkrēts negodīgs noteikums ir izturējis sākotnēju pārbaudi, ko tiesa pēc savas ierosmes veikusi, izdodot izpildes rīkojumu [noteikuma negatīvs vērtējums], šāda pārbaude liedz šai pašai tiesai vēlāk pēc savas ierosmes izvērtēt šo noteikumu, ja jau pašā sākumā pastāvēja attiecīgie faktiskie un tiesiskie apstākļi, lai arī pēc šīs sākotnējās pārbaudes nedz rezolutīvajā daļā, nedz pamatojumā netika norādīti nekādi apsvērumi par šo noteikumu spēkā esamību.
- 2) Vai gadījumā, ja jau pastāv tiesiskie apstākļi, no kuriem izriet ar patērētājiem noslēgtajos līgumos iekļautā noteikuma negodīgums, un persona, pret kuru vērsta piedziņa, neceļ iebildumus pieteikumā par iebildumiem pret izpildi, kas šajā nolūkā ir paredzēts likumā, šī persona pēc šī pieteikuma izskatīšanas var no jauna iesniegt sākotnējo pieteikumu, lai noskaidrotu, vai cits vai citi noteikumi ir negodīgi, lai gan tā sākotnēji varēja celt pret tiem iebildumus likumā paredzētajā parastajā procedūrā. Visbeidzot vai iestājas noilgums, kas liedz patērētājam atkārtoti iebilst pret cita noteikuma negodīgumu tajā pašā izpildes procedūrā un pat vēlāk tiesvedībā, kurā lietu izskata pēc būtības.
- 3) Ar trešo jautājumu tiek vaicāts, vai, ja secinājums, ka puse nevar atkārtoti celt iebildumus pret noteikuma negodīgumu vai celt tos vēlāk, jo tā varēja celt iebildumus agrāk, tādēļ, ka nepieciešamie faktiskie un tiesiskie apstākļi jau bija noteikti, ir saderīgs ar Direktīvu 93/13 [...], vai tas var kalpot par pamatu tiesai, kura ir brīdināta par šo negodīgumu, īstenot savas tiesības veikt pārbaudi pēc savas ierosmes.
- 4) Ceturtā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai gadījumā, kad ir apstiprināta izsole un piešķirts īpašums, ko var piešķirt par labu tam pašam kreditoram, tostarp ir nodots īpašumā ieķīlātais un jau pārdotais īpašums, ar Savienības

tiesībām [...] ir saderīga interpretācija, saskaņā ar kuru pēc [izpildes] procedūras pabeigšanas un tai raksturīgo seku iestāšanās – ieķīlātā īpašuma pārdošanas – parādnieks var celt jaunus iebildumus, lūdzot atzīt kāda negodīga noteikuma, kas ietekmē izpildes procedūru, spēkā neesamību, vai arī pēc tam, kad ir nodots īpašums, ko var piešķirt kreditoram, un tā ierakstīšanas Īpašuma reģistrā tiesa var veikt pārskatīšanu pēc savas ierosmes, kas ietver visas izpildes procedūras atcelšanu vai arī ietekmē par ieķīlāto īpašumu maksājamo summu un līdz ar to var ietekmēt nosacījumus, ar kādiem tika izteikti piedāvājumi.

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Savienības Tiesas judikatūra

Spriedums, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), 51. un 52. punkts.

Spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164), 27. un 28. punkts un 37.–39. punkts.

Spriedums, 2015. gada 29. oktobris, *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731), 37., 38. un 39. punkts.

Spriedums, 2017. gada 7. decembris, *Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945), 59. un 60. punkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Valsts tiesību normas

Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil [2000. gada 7. janvāra Likums 1/2000 par civilprocesi], it īpaši 136., 222. pants, 447. panta 2. punkts, 517. pants, 552. panta 1. punkts, 557., 571. un 695. pants.

Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social [2013. gada 14. maija Likums 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli].

Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario [2019. gada 15. marta Likums 5/2019 par hipotekārā aizdevuma līgumiem], it īpaši trešais pārejas noteikums.

Código Civil [Civilkodekss], it īpaši 1129. pants.

Valsts judikatūra

STS 462/2014(ECLI:ES:TS:2014:4617)
STS 463/2014 (ECLI:ES:TS:2014:4972)
STS 526/2017 (ECLI: ES:TS:2017:3373)
STS 576/2018 (ECLI:ES:TS:2018:3553)
STS 628/2018 (ECLI:ES:TS:2018:3734)
STS 484/2010 (ECLI:ES:TS:2010:4294)
STC 31/2019 (ECLI:ES:TC:2019:31)

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Ibercaja Banco, S.A.* un PO un MA noslēdza aizdevuma līgumu par summu 198 400 EUR apmērā ar hipotekāro nodrošinājumu. Tā kā netika veikti pieci maksājumi, *Ibercaja Banco* lūdza vērst izpildi pret ģimenes māju (kuras vērtība bija noteikta 299 290 EUR), pieprasot samaksāt pamatsummu, kā arī maksājamos un nesamaksātos procentus, neskarot nokavējuma procentu turpmāku samaksu.
- 2 Procentu gada nominālā likme līdz 2005. gada beigām bija noteikta 2,750 procentu apmērā un vēlāk tika piemērota 3.*bis* noteikumā noteiktā mainīgā procentu likme, paredzot, ka procentu likmei piemērojamā minimālā starpība nevarēja būt mazāka nekā 0,5 %. Nokavējuma procentu gada nominālā likme tika noteikta 19 % apmērā.
- 3 2015. gada 26. janvārī pret aizņēmējiem (PO un MA) tika izdots izpildes rīkojums, pieprasot viņiem veikt maksājumu un nosakot desmit dienu termiņu, lai celtu iebildumu pret izpildi. Šajā pašā dienā *Secretaria Judicial* [kanceleja] izdeva rīkojumu, ar ko Īpašumu reģistram pieprasīja izsniegt apliecinājumu par īpašumtiesībām un citām lietu tiesībām uz īpašumu, kā arī par hipotēkas pastāvēšanu par labu izpildes pieprasītājam.
- 4 Tā kā persona, PO, pret kuru tika vērsta piedziņa, nomira, procedūrā piedalījās iespējamie likumīgie mantinieki – SP un JK.
- 5 Pēc izsoles, kas netika apmeklēta, *Ibercaja* lūdza piešķirt tai īpašumu par 179 574 EUR, paziņojot, ka tā nodeva izsolīto īpašumu sabiedrībai *Residencial Murillo, S.A.*, kas piekrita īpašuma nodošanai un iesniedza kvīti par minētos summu.
- 6 2016. gada 25. oktobrī tika noteikti tiesāšanās izdevumi 2886,19 EUR un procentu summa 32 538,28 EUR apmērā, procenti tika aprēķināti, piemērojot likmi 12 %, kā tas ir noteikts Likumā 1/2013, un tie bija jāmaksā usei, pret ko vērsta izpilde. Ar 13. decembra rīkojumu tika apstiprināta minēto tiesāšanās izdevumu summa.

- 7 Ar 2016. gada 9. novembra rakstu MA apstrīdēja lēmumu par procentu samaksu, apgalvojot, ka aizdevuma līguma 5. noteikums par nokavējuma procentiem 19 % apmērā un noteikums par procentu likmes minimumu ir negodīgi.
- 8 Pusēm tika nosūtīts rīkojums pārbaudīt iespējamus negodīgus noteikumus izpildes rīkojumā, izvērtējot, ka tostarp tajā iekļautais noteikums par kredīta priekšlaicīgu atmaksu varētu būt viens no negodīgiem noteikumiem. *Ibercaja* iebilda pret procedūras apturēšanu, apgalvojot, ka tas nebija brīdis, lai atzītu līguma noteikumu negodīgumu, jo īpašums bija pārdots izsolē un izdevumi tika apstiprināti.
- 9 Ar tiesas rīkojumu tiesvedība tika apturēta līdz brīdim, kad tiks pieņemts nolēmums par *TS* iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecībā uz kredīta pirmstermiņa atmaksu un nokavējuma procentiem. *Ibercaja* iesniedza par šo rīkojumu apelācijas sūdzību *Audiencia Provincial* (Provinces tiesa), kas atcēla procedūras apturēšanu, liekot to turpināt.
- 10 Ar 2017. gada 20. novembra tiesas rīkojumu tika atzīts noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgums, un izpilde tika apturēta. *Ibercaja* iesniedza apelācijas sūdzību, pret ko iebilda MA. *Audiencia Provincial* (Provinces tiesa), ar 2018. gada 28. marta rīkojumu atcēla pārsūdzēto rīkojumu, atļaujot turpināt procedūru, jo tā uzskatīja, ka nebija jāpārbauda konkrētu noteikumu (piemēram, noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu) negodīgums, jo hipotekārā aizdevuma līgums radīja tā sekas un pret ieķīlāto īpašumu jau tika vērsta izpilde, patērētājam neīstenojot savas tiesības. Tā paziņoja, ka, tā kā īpašumtiesības bija nodotas, minētās tiesības bija jārespektē, ievērojot jau radušos īpašuma attiecību tiesiskās drošības principu.
- 11 Ar tiesas 2018. gada 31. jūlija rīkojumu tika noraidīts iebildums pret lēmumu iekasēt procentus, kas bija noteikti 32 389,89 EUR apmērā, jo procedūra bija uzsākta pēc Likuma 1/2013 pieņemšanas un netika celti nekādi iebildumi, tāpēc, ņemot vērā *res judicata* spēku, iespējamais noteikumu negodīgums nebija jāizvērtē.
- 12 MA pārsūdzēja 2018. gada 31. jūlija rīkojumu, pret ko iebilda *Ibercaja, S.A.* Līdz ar to *Audiencia Provincial* (Provinces tiesa), kura izskatīja lietu, iesniedza lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 13 Pušu galvenie argumenti ir izklāstīti iepriekš 7.–9. un 12. punktā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 14 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir cieši saistīts ar lūgumu lietā C-497/19. Būtībā tajā tāpat kā šajā lūgumā, lai arī šoreiz tas ir papildu lūgums sniegt papildu

precizējumu, tika jautāts, vai ar patērētāju tiesību aizsardzības normām, kas noteiktas Padomes Direktīvā 93/13/EEK (1999. gada 5. aprīlis), it īpaši tās 6. pantā, saskaņā ar kuru negodīgi noteikumi nav saistoši, ir saderīgas *res judicata* spēka sekas, noilguma termiņš un izpildes procedūras tāda galīgā vai beigu brīža noteikšana, pēc kura vairs nav iespējams vērsties pret jebkādu negodīgumu, neskarot to, ka patērētājs var aizstāvēt savas tiesības citā turpmākā tiesvedībā, kurā lietu izskata pēc būtības.

- 15 Vislielākā problēma, kas Spānijā ir jāatrisina civilprocesos patērētāju tiesību aizsardzības jomā, ir jautājums par to, kā piemērojams Tiesas judikatūrā noteiktais jaunais procesuālais kritērijs attiecībā uz *res judicata* spēku un noilguma termiņu.

Tiesai uzliktais procesuālais pienākums pēc savas ierosmes meklēt negodīgus līguma noteikumus un tos atcelt, ir veidojis *res judicata* spēka ietekmi. Izskatot šo noteikumu ierobežojumus un darbību saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzību, valsts tiesām praksē ir jāstāpjas ar tādām neskaidrībām, kas izriet no to neprecizitātes. It īpaši nav skaidrs, vai izpildes procedūrā iestājas noilgums attiecībā uz iespēju noskaidrot, vai ir spēkā kāds no noteikumiem, kas iekļauts ar patērētājiem noslēgtajā līgumā.

- 16 Spānijas procesuālajos tiesību aktos, *Ley de Enjuiciamiento Civil* [Civilprocesa likumā] (*LEC*), ir paredzētas divas lielas civilprocesa kategorijas: tiesvedība, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības, un izpildes process.

Tiesvedību, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības, izmanto kā parastu tiesību aizsardzības līdzekli, lūdzot privātpersonu attiecībās nodrošināt pārkāpto un neievēroto tiesību aizsardzību un pieņemt galīgu nolēmumu, kas vēlāk citos gadījumos liedz celt tiesā prasību par to pašu jautājumu vai par to pašu aizsardzību, balstoties uz to pašu prasības celšanas iemeslu (*LEC* 222. pants).

Līdzās šai kategorijai pastāv izpildes procedūra, kurai ir raksturīgs tas, ka tajā netiek pieprasīta iepriekšēja tiesību noteikšana. Šajā procedūrā materiālā darbība, kas nepieciešama šo tiesību īstenošanai, jau ir uzsākta. Lai šai izpildes procedūrai piekļūtu tieši, īstenojamajām tiesībām ir jābūt atzītām dokumentā vai līgumā, kurš saskaņā ar likumu ir izpildāms. Izpildu dokumentu un izpildrakstu saraksts ir iekļauts *LEC* 517. pantā, kurā vienoti ir nosaukti procesuāli izpildu dokumenti vai izpildraksti (to vidū galvenokārt ir minēti spriedumi, kas ir pieņemti tiesvedībās, kurās lietu izskata pēc būtības) un līgumi. Pēdējie minētie tiek noslēgti ārpus procedūras, tie ir līgumi, no kuriem izriet parādnieka saistības atmaksāt kreditoram aizdevumu, kuram ir beidzies termiņš, kas ir iekasējams un maksājams (*LEC* 571. pants). Iemesls, kādēļ minētajā pantā paredzētajos gadījumos likumdevējs atļauj piekļūt izpildes procedūrai tieši un neuzsākt tiesvedību, kurā lieta tiek uzskatīta pēc būtības un kurā tiek atzītas tiesības, ir tas, ka parāds tiek konstatēts, izmantojot juridisko garantiju kopumu, kas ļauj prezumēt parāda pastāvēšanu un realitāti.

- 17 Jāprecizē, ka *res judicata* spēku iegūst ne tikai nolēmumi, kas pieņemti tiesvedībās, kurās lietu izskata pēc būtības, bet arī tas, ko prasītājs varēja norādīt kā prasības celšanas iemeslu, vai tas, par ko atbildētājs varēja celt kā iebildumu, bet to neizdarīja, proti, noilguma termiņa sekas.

Noilguma termiņu mēdz saukt par “virtuālu *res judicata* spēku”, jo arī tas izraisa tiesvedības, kā arī prasījumu izvirzīšanas izbeigšanu vai slēgšanu. Ja *res judicata* spēks ir cieši saistīts ar tiesisko drošību, tad noilguma termiņš arī tam līdzinās, jo likumdevējs ir mēģinājis novērst nebeidzamu secīgu tiesvedību uzsākšanu, lai noskaidrotu vienas un tās pašas tiesības.

Noilguma termiņu tāpat kā *res judicata* spēku var aplūkot no formāla skatupunkta kā tās pašas tiesvedības sekas vai no materiāltiesiska viedokļa – kā sekas attiecībā uz prasību vai aizstāvību. Tā formālas sekas liegtu tajā pašā tiesvedībā atsaukties uz puses procesuālajām tiesībām, uz kurām tā varēja atsaukties attiecīgajā procesa stadijā, bet neizmantoja šo izdevību (*LEC* 136. pants), un tā materiāltiesiskās sekas liegtu pusei citā tiesvedībā celt prasību, kas balstīta uz to pašu prasības pamatu vai iebildumu, uz kuru tā varēja atsaukties pirmajā tiesvedībā (*LEC* 222. pants).

- 18 Spānijas tiesībās parādniekam ir paredzēta iespēja iesniegt sākotnējo pieteikumu, lai tiesā noskaidrotu iebildumu pret izpildi darbības jomas ierobežojumus. Pirms 2013. gada 14. maija *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda un alquiler social* [Likuma 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli] pieņemšanas jautājumi par saistību spēkā esamību tika risināti iespējamā tiesvedībā, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības un kas bija jāierosina parādniekam. Ar šo likumu tika ieviesta iespēja celt iebildumus pret līguma noteikumu negodīgumu gan parastajā izpildes procedūrā (*LEC* 557. panta 1. punkta 7. apakšpunkts), gan īpašā piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā (*LEC* 695. panta 1. punkta 4. apakšpunkts). Tika atļauts ne tikai celt iebildumus, apgalvojot ar patērētajiem noslēgtajos līgumos iekļauto noteikumu negodīgumu un tādējādi to spēkā neesamību, bet arī tiesām tika uzlikts pienākums sākotnēji pēc savas ierosmes pārbaudīt šajos līgumos iespējamo negodīgumu (*LEC* 552. panta 1. punkta 2. apakšpunkts).

Gan iebildumu celšana pret negodīgumu, ko veic parādnieks, gan sākotnējā pārbaude tiesā pēc savas ierosmes, kas paredzēta šajā likumā, attiecas uz noteikumiem, ar kuriem var pamatot rīkojumu par izpildi vai parāda apjomu.

- 19 *LEC* gadījumā pretrunīgi tika uztverts *res judicata* spēks, ko varēja izraisīt tiesas nolēmums par iebildumiem izpildes procedūrā. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) kritērijs attiecībā uz *res judicata* spēku izpildes procedūrā parasti ir jāsaprot tādējādi, ka tas iestājas attiecībā uz faktiski izvirzītiem iebildumu celšanas pamatiem, kurus ir izskatījusi tiesa, tas, kas tika atrisināts, ceļot iebildumu, un tika apstiprināts izpildes procesā, iegūst *res judicata* spēku arī attiecībā uz tiem iebildumu celšanas pamatiem, kurus varēja izvirzīt, bet kuri netika izvirzīti. Runa

ir par noilguma termiņu: tā kā iebildumi pret to, pret ko varēja iebilst, netika celti, parādnieks vēlāk vairs nevar uzsākt tiesvedību, kurā lieta tiktu izskatīta pēc būtības un kurā tiktu atzīta šī iebilduma pamatotība. Šāda nostāja attiecībā uz izpildes procedūru ir pausta judikatūrā, kas atspoguļota *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) spriedumos Nr. 4617/2014 un Nr. 4972/2014.

Šo judikatūru *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) piemēroja iebildumiem attiecībā uz negodīgiem noteikumiem ar patērētājiem noslēgtajos līgumos. Šajā ziņā ir jāmin šīs tiesas spriedumi Nr. 3373/2017, Nr. 3553/2018 un Nr. 3734/2018.

- 20 Problēmas rodas saistībā ar iespēju piemērot šo judikatūru parādnieka/patērētāja tiesību uz aizstāvību prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras, vai saskaņot ar tām.

Par visatbilstīgāko spriedumu varētu uzskatīt Tiesas 2017. gada 26. janvāra spriedumu *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60). Tajā ir aplūkota problemātika attiecībā uz *res judicata* spēku un patērētāju tiesību aizsardzību un ir nopriests, ka aizsardzība nevar būt neierobežota un ka priekšroka ir dodama vispārējam saskaņotības principam tiesību sistēmā – tiesiskās drošības principam.

Minētajā spriedumā arī ir norādīts, ka *res judicata* spēks ir jānosaka valsts tiesībās. Tādējādi būtu jāņem vērā Spānijas *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) paredzētie noteikumi un jāpiemēro tās vispārējā judikatūra, kas, šķiet, ir attiecināma arī uz patērētāju tiesību aizsardzības jomu. Tas nozīmētu, ka, ja tiesa izpildes procedūrā ir veikusi šo iepriekšējo pārbaudi, bet formāli nekādā ziņā to nav norādījusi vai arī ir atsaukusies tikai uz konkrēta iebilduma pamata iespējamo negodīgumu, un vēlāk, izskatot iespējamo parādnieka celto iebildumu, tāpat formāli nelēma par vienu vai vairākiem negodīgiem noteikumiem, tas izraisītu *res judicata* spēka iegūšanu vai procesa “slēgšanu”, noilguma termiņu vai to, ka, beidzoties iebildumu celšanas termiņam, puse zaudētu procesuālas tiesības vērsties tiesā saistībā ar līguma noteikuma negodīgumu gan tajā pašā izpildes procedūrā pēc iebildumu celšanas, gan arī tiesvedībā, kurā lieta tiek izskatīta pēc būtības.

Tomēr, lai definētu *res judicata* spēku, minētajā spriedumā ir atsauce ne tikai uz valsts tiesībām, bet arī ir paredzēta virkne nosacījumu vai ierobežojumu, it īpaši tā 51. un 52. punktā. Tā 51. punktā ir noteikts, ka “valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart tiesību, ko patērētāji atvasina no šīs tiesību normas, būtību – nebūt saistītiem ar noteikumu, kas tiek uzskatīts par negodīgu”, un 52. pantā ir noteikts, ka, “pieņemot, ka, ja iepriekšējās strīdīgā līguma pārbaudes laikā, kuras rezultātā ir ticis pieņemts lēmums ar *res judicata* spēku, iesniedzējtiesa ir tikai pēc savas ierosmes Direktīvas 93/13 gaismā vērtējusi vienu vai vairākus šī līguma noteikumus, ar šo direktīvu tādai kā pamatlietai minētajai valsts tiesai, kurā patērētājs regulāri vērsas ar blakusprasību, pēc lietas dalībnieku pieprasījuma vai pēc savas ierosmes tiek uzlikts pienākums vērtēt – tiklīdz šīs tiesas rīcībā ir šim nolūkam vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums – citu minētā līguma

noteikumu iespējamo ļaunprātīgo raksturu. Faktiski, ja šādas pārbaudes nav, patērētāja aizsardzība izrādītos nepilnīga un nepietiekama un, pretēji Direktīvas 93/13 7. panta 1. punkta prasībām, nebūtu ne atbilstošs, ne efektīvs līdzeklis šāda veida noteikumu izmantošanas novēršanai”.

Tomēr, kā minēts iepriekš, valsts tiesībās tiesai ir noteikts pienākums pārbaudīt visus noteikumus, pat ja tā atspoguļo savu vērtējumu tikai attiecībā uz noteikumiem, kurus var uzskatīt par negodīgiem. Saskaņā ar *LEC* 552. panta 1. punktu izpildu dokuments ir jāpārbauda kopumā, pat tad, ja tiek uzsākta uz sacīkstes principu balstīta tiesvedība attiecībā uz šiem noteikumiem, kuros tiek novērtēts iespējamais negodīgums, šajā pārbaudē izvērtē arī pārējo noteikumu spēkā esamību.

- 21 Tiesa norādīja uz *res judicata* spēka nozīmīgumu tiesvedībās, jo ir jānodrošina nolēmumu nemainīgums, lai ievērotu tiesiskās drošības principu. Ar to ir cieši saistīts noilguma termiņš, kas nozīmē, ka, beidzoties procesuālajam termiņam, kas ir paredzēts procesuālas darbības veikšanai, puse zaudē tiesības to veikt.

Tādējādi šādi izprasta noilguma termiņa pieņemamība saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām tika apstiprināta Tiesas judikatūrā, it īpaši 2015. gada 29. oktobra spriedumā *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731), kas attiecās uz pārejas kārtību, kas tika noteikta ar valsts Likumu 1/2013 par pasākumiem hipotekāro parādnieku aizsardzības stiprināšanai, parāda restrukturizāciju un sociālo mājokli, kurā, īstenojot Tiesas judikatūru, piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā parādniekam/patērētājam tika paredzēta iespēja iebilst pret dažu tā noteikumu negodīgumu, un gadījumos, kad bija beidzies parastais iebildumu celšanas termiņš, ar minēto likumu pārejas posmā tika noteikts viena mēneša papildu termiņš, lai celtu *ex novo* uz negodīgumu balstītus iebildumus. Tiesa nosprieda, ka šis procesuālais instruments – termiņš, kas tika kvalificēts kā “papildu” termiņš, nebija saderīgs ar Eiropas Savienības tiesībām. Tiesas argumentācija ir šāda:

“Tomēr šī paziņošana, kas notikusi pirms Likuma Nr. 1/2013 stāšanās spēkā, neiekļauj informāciju par minēto patērētāju tiesībām celt iebildumus pret piespiedu izpildi, atsaucoties uz līgumu noteikumu, kas ir izpildraksta pamatā, negodīgo raksturu, jo šī iespēja tika ieviesta Civilprocesa kodeksa 557. panta 1. punkta 7) apakšpunktā tikai ar Likumu Nr. 1/2013.

Šādos apstākļos, ņemot vērā tostarp tiesību uz aizstāvību aizsardzības principu, tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības principu, patērētāji nevarēja saprātīgi sagaidīt, ka tiem būs jauna iespēja celt iebildumus, jo tie netika informēti tādā pat procesuālajā kārtībā kā tā, kādā tiem tika sniegta sākotnējā informācija.

Līdz ar to ir jānorāda, ka strīdīgais pārejas noteikums, ciktāl tajā ir paredzēts, ka noilguma termiņš šajā lietā sākas, lai gan attiecīgie patērētāji nav personīgi tikuši informēti par iespēju izvirzīt jaunu iebildumu pamatu piespiedu izpildes procedūrā, kas jau tikusi uzsākta pirms minētā likuma stāšanās spēkā, nenodrošina

šā termiņa pilnīgu izmantošanu un tātad – jauno tiesību, kas atzītas ar attiecīgajiem grozījumiem, efektīvu īstenošanu.”

Tāpēc šo judikatūru var saprast tikai tādējādi, ka Tiesa pieļauj noilguma termiņus. Savukārt ir jānorāda, ka šī paša sprieduma 27. un 28. punktā ir minēti principi, kas ir valsts tiesību sistēmas pamatā, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās noteiktības princips un efektīva tiesvedības norise. Visbeidzot no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai arī tā ir nospriedusi, ka ar Likumu Nr. 1/2013 paredzētā pārejas kārtība nenodrošināja tiesības uz aizstāvību, tas ir tāpēc, ka tā pieņēma, ka pastāv noilguma termiņi, kuri ir saderīgi ar Savienības tiesībām, kā obligātās procesuālās kārtības izpausme un saskaņā ar tiesiskās drošības principu.

- 22 Šajos apstākļos rodas šaubas par šo principu saskaņotību vairākos Tiesas spriedumos, *Tribunal Supremo* judikatūrā un valsts tiesību aktos.

Lai ievērotu Tiesas judikatūru, valsts Civilprocesa likumā tika ieviesta negodīguma pārbaude gan parastajā izpildes procedūrā, gan piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā. Pirmā pārbaude tiek veikta pēc savas ierosmes, tā ir jāveic tai pašai tiesai pirms izpildes procedūras uzsākšanas, pirms rīkojuma par izpildi izdošanas. Šīs pārbaudes īpatnība ir tāda, ka tā ir saistīta tikai ar nosacītu un negatīvu vērtējumu. Tajā tiek paziņots nevis par noteikumu spēkā esamību, bet tikai par to spēkā neesamību. Tas ir nevis pozitīvs, bet negatīvs noteikumu spēkā esamības vērtējums, tādējādi, pārskatot līguma izpildu dokumentu, tiek ņemti vērā tikai tie noteikumi, kuros tiesa konstatē negodīgumu, attiecībā uz kuriem tiks ierosināta uz sacīkstes principu balstīta procedūra, kurā tiks pasludināts spriedums par to spēkā esamību.

Ja citi noteikumi ir izturējuši izpildes tiesas veikto spēkā esamības pārbaudi, izpildes tiesa šajā ziņā nenorādīs nekādus argumentus. Skaidrs paziņojums par to spēkā esamību netiek sniegts, lai arī sākotnējā pārbaude ietver netiešu pieņēmumu par to. Tā tas ir noticis piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā, saistībā ar kuru ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Jāuzsver, ka šajā sākotnējā pārbaudē tiek sniegts tikai negatīvs vērtējums, kas ir raksturīgi izpildes procedūrai, kurā principā netiek noteiktas tiesības. Ja tiek sniegts negatīvs vērtējums, parādniekam nekas neliedz īstenot tiesības uz aizstāvību, kurš pēc rīkojuma par izpildi izdošanas var celt iebildumus pret citu noteikumu negodīgumu, par ko netika skaidri lemts pēc savas ierosmes veiktajā sākotnējā pārbaudē.

Tomēr attiecībā uz noteikumiem, uz kuru iespējamo negodīgumu tika norādīts sākotnēji, ir jāpieņem nolēmums, konstatējot juridisko faktu, kas var būt gan negatīvs, ja noteikumi ir atzīti par negodīgiem, gan pozitīvs – pretējā gadījumā.

Runājot par sekām, par kurām pašlaik rodas jautājums, ir skaidrs, ka šādi nolēmumi, kas obligāti ir pieņemti uz sacīkstes principu balstītā tiesvedībā, iegūs *res judicata* spēku, tādējādi nedz parādnieks, kas ir cēlis iebildumu, nedz tiesa,

izmantojot savas tiesības veikt pārbaudi pēc savas ierosmes, nevarēs pārskatīt to, par ko ir pieņemts pretējs nolēmums.

Šaubas saistībā ar konkrēto lietu rodas tad, kad pēc sākotnējās pārbaudes pēc savas ierosmes tiesa neizdod rīkojumu par pušu uzklauššanas uzsākšanu, jo tā nav konstatējusi, ka kāds no noteikumiem būtu negodīgs, vai arī tā ir izvērtējusi tikai kāda konkrēta noteikuma negodīgumu. Proti, rīkojums par izpildi ir izdots, bet tajā nav sniegts nedz pozitīvs, nedz negatīvs vērtējums par noteikumu spēkā esamību, lai arī tiesa tos ir izskatījusi.

- 23 Savukārt, un tā ir otra neskaidrība, rodas jautājums par to, vai parādnieks, kas ir cēlis sākotnējo iebildumu, apgalvojot, ka konkrēti noteikumi ir negodīgi, vēlāk, neraugoties uz šo tiesību īstenošanas noilguma termiņu, var celt iebildumu pret noteikumu, kuru viņš uzskata par negodīgu, bet pret kuru viņš neiebilda attiecīgajā procesa stadijā, lai arī faktiskie un tiesiski apstākļi, kas nosaka šo negodīgumu, jau pastāvēja laikā, kad viņš savlaicīgi cēla pirmo iebildumu.

Visbeidzot, uzskatot, ka Tiesas judikatūrā ir pieņemts noilguma termiņš gadījumā, ja parādnieks neceļ iebildumu izpildes procedūrā, jautājums ir par to, vai efektivitātes princips izraisa procesa izbeigšanu, kas liedz gan parādniekam, gan tiesai pēc savas ierosmes iespēju pārskatīt to, kas jau tika pārskatīts, vai iebilst pret to, pret ko varēja iebilst, bet kas netika izdarīts.

- 24 Neatkarīgi no *res judicata* spēka sekām un noilguma termiņa, attiecībā uz EST judikatūru un valsts tiesībām rodas šaubas par to, kā noteikt galīgo termiņu, kad pēc savas ierosmes vai puses pieprasījuma var vērsties pret kāda noteikuma negodīgumu. Proti, īpašās piedziņas procedūras, kas vērstas pret hipotēkas objektu, mērķis ir saņemt šo liettiesisku nodrošinājumu, hipotēku, lai dzestu kreditora-izpildes pieprasītāja prasījumu. Šis nodrošinājums tiek saņemts, kad iekļātais īpašums izsolē tiek nodots personai, kas nav tā īpašnieks–parādnieks.

Spānijas tiesībās šīs sekas rodas tad, kad ir izdots nodošanas akts un noteikts nodošanas veids, neatkarīgi no tā, vai tā ir materiāla (*traditio*) vai instrumentāla (piemēram, notariāli apstiprināts dokuments) nodošana. *Nuda traditio* nenotiek īpašumtiesību nodošana, jo tam ir nepieciešams iemesls, sarežģīts darbību kopums.

Ar tiesas nolēmumu tiek apstiprināts izsolē pārdotais īpašums par labu pretendētā, kurš ir solījis augstāko cenu. Ja atsavināšana par labu apelācijas sūdzības iesniedzējam ietver piešķiršanas dokumentu, *Letrado de la Administración de Justicia* [tiesas kancelejas] nolēmumā ir noteikts nekustamā īpašuma nodošanas veids. Ar apliecinājumu par šo nolēmumu par atsavināšanu, nekustamā īpašuma jaunā īpašnieka statusu, var piekļūt Īpašumu reģistram, un nekustamo īpašumu var iekļaut juridiskā aprītē. Lai rastos šīs nekustamā īpašuma nodošanas sekas, nav nepieciešama nekustamā īpašuma nodošana īpašumā izraudzītajam pretendētā.

Pēc EST domām, tā kā īpašums vairs nevar tikt pieprasīts, aizdevuma līguma spēkā esamība nav jāpārskata, nedz arī ir jāpārbauda negodīgu noteikumu esamība. Tādējādi EST 2013. gada 14. marta spriedumā ir norādīts, ka “ar hipotēku nodrošināta īpašuma galīgajai atsavināšanai trešai personai vienmēr ir neatgriežams raksturs, pat ja noteikuma, ko patērētājs ir apstrīdējis tiesā, kas izskata lietu pēc būtības, negodīgais raksturs izraisītu piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu procedūras spēkā neesamību, izņemot gadījumu, ja attiecīgais patērētājs pirms minētās papildu piezīmes ir izdarījis pagaidu ierakstu par izteikto lūgumu atzīt hipotēku par spēkā neesošu”.

Šis kritērijs atkārtoti ir minēts EST 2017. gada 7. decembra spriedumā (ECLI:EU:C:2017:945), kurā saistībā ar piedziņas vēršanas uz hipotēkas objektu ārpusstiesas procedūru tika atzīts par nepamatotu mēģināt pārskatīt ar patērētāju noslēgtā līguma noteikumu negodīgumu un kas kļuva par pamatu piespiedu izpildei, argumentējot, ka: “piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā tiesa varēja attiecīgā gadījumā pēc savas ierosmes pārbaudīt hipotekārā aizdevuma līgumā esošo noteikumu iespējamo negodīgumu.

[..] Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts nav piemērojami tādā procedūrā, [...] ko ir uzsācis nekustamā īpašuma nosolītājs pēc tam, kad ārpusstiesas ceļā ir vērsta piedziņa uz hipotēkas objektu, kam attiecībā uz šo īpašumu ir piekritis patērētājs par labu kreditoram komersantam, un kuras mērķis ir aizsargāt lietu tiesības, ko šis nosolītājs ir likumīgi ieguvis, ciktāl, pirmkārt, šī procedūra ir neatkarīga no juridiskās saiknes, kas saista kreditoru komersantu ar patērētāju, un, otrkārt, ir notikusi piedziņas vēršana uz hipotēkas objektu, nekustamais īpašums ir ticis pārdots un ar to saistītās lietu tiesības ir tikušas nodotas, patērētājam neizmantojot šajā ziņā paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus”.

Visbeidzot šis spriedums attiecas uz diviem apstākļiem – noilguma termiņu un iekļātā nekustamā īpašuma nodošanu. Tomēr ir radušās šaubas par to, vai iespēja pēc savas ierosmes vai pēc puses pieprasījuma izskatīt negodīgumu var izraisīt dažu noteikumu spēkā neesamību – kas tostarp var izraisīt izpildes procedūras kopumā spēkā neesamību – ja, notiekot šai atsavināšanai, tostarp ieviešot izmaiņas īpašumu reģistrā, ir vēlme veikt šo pārbaudi pēc minētajām darbībām, ar nosacījumu, ka tās ir notikušas pirms izlikšanas no nekustamā īpašuma un tā atsavināšanas par labu jaunajam īpašniekam.

- 25 Valsts tiesībās šaubas ir raisījis Spānijas *Tribunal Constitucional* (Konstitucionālā tiesa) 2019. gada 28. februāra spriedums, ar ko tika apmierināta patērētāja prasība, kurā tika apgalvots līguma negodīgums, lai arī minētais negodīgums netika apstrīdēts brīdī, kurā tika vērsta izpilde pret hipotēku. Kopumā Spānijas *Tribunal Constitucional* (Konstitucionālā tiesa), interpretējot EST judikatūru, uzskata, ka nav noilguma termiņa un ka tas iestājas tikai tad, ja parādnieks ir skaidri atsaucies uz noteikuma negodīgumu vai ja tiesa to ir izskatījusi pēc savas ierosmes, veicot pārskatīšanu. Katrā ziņā, ja rodas šaubas, kā tas ir šajā gadījumā, ir jāuzsāk prejudiciālā nolēmuma tiesvedība EST.

Šī iemesla dēļ pirms izpildes rīkojuma izdošanas tiek iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai noskaidrotu Spānijas procesuālajā likumā paredzētā negodīguma negatīvā vērtējuma tvērumu. Konkrētāk, vai (tiesai pēc savas ierosmes vai pēc personas, pret kuru vērsta izpilde, pieprasījuma) ir jāpārbauda negodīgums, ja ieķīlātais nekustamais īpašums tika pārdots un nodots, bet katrā ziņā pirms brīža, kad persona, pret kuru vērsta izpilde, no tā tika izlikta.

Tāpēc, neatkarīgi no tā, vai nolēmumam ir *res judicata* spēks un vai pastāv noilguma termiņš, rodas šaubas par to, vai tādas procedūras pabeigšana, kas ietver ieķīlātā īpašuma pārdošanu izsolē un nolēmuma par īpašuma atsavināšanu pieņemšanu, liedz pēc savas ierosmes vai pēc puses pieprasījuma pārskatīt kāda līguma noteikuma spēkā esamību vai negodīgumu vai arī, gluži pretēji, arī pēc īpašuma atsavināšanas ir iespējams vērsties pret šo negodīgumu līdz brīdim, kad parādnieks tiek izlikts no īpašuma.

- 26 Turklāt ir jānorāda uz grozījumu, kas valsts tiesībās ir izdarīts ar 2019. gada 15. marta *Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario* [Likumu 5/2019 par hipotekārā aizdevuma līgumiem], ar ko konkrētiem hipotekārajiem parādniekiem ir piešķirts desmit dienu termiņš, lai celtu iebildumu, pamatojoties uz iespējamu negodīgu noteikumu esamību, ja rodas konkrēti apstākļi.

It īpaši ar *Ley 5/2019 sobre el régimen especial en los procesos de ejecución en curso a la entrada en vigor de la Ley 1/2013* [Likuma 5/2019 par īpašo režīmu izpildes procedūrās, kas tika izskatītas, stājoties spēkā Likumam 1/2013] trešo pārejas noteikumu personām, pret kurām vērsta izpilde, ir piešķirts jauns termiņš, lai uzsāktu ārkārtas iebildumu procedūru. Tomēr ir jāizpilda nosacījums, saskaņā ar kuru nekustamais īpašums izpildes procedūrā netiek nodots pircēja īpašumā.

- 27 Pamatojoties uz to visu, dažādi juridisko profesiju pārstāvji pauž atšķirīgus viedokļus, lai arī visi apgalvo, ka to dara, piemērojot Tiesas judikatūru.

Tribunal Supremo (Augstākā tiesa) uzskata, ka gadījumā, ja ir beidzies termiņš, lai celtu iebildumu pret izpildi, ja vien izpildes procedūras sākumā bija iespēja iebilst pret negodīgumu, iestājas noilguma termiņš un *res judicata* spēks.

Tribunal Constitucional (Konstitucionālā tiesa) uzskata, ka nav nedz noilguma termiņa, nedz *res judicata* spēka, ja nav skaidra nolēmuma par noteikumu spēkā esamību un pēdējais brīdis, lai piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūrā vērstos pret negodīgumu, ir īpašuma nodošana īpašumā izraudzītajam pretendētājam.

Savukārt likumdevējs, šķiet, ir paredzējis noilguma termiņu un *res judicata* spēku: vismaz tādos gadījumos, kuros nebija materiālas iespējas celt iebildumu, var tikt uzsākta ārkārtas procedūra, kas var norisināties līdz pat nodošanas īpašumā brīdim.

Tā kā pastāv šādas atšķirīgas nostājas, pēc šīs tiesas domām, ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai noskaidrotu: 1) kāds tvērums ir ar patērētājiem

noslēgtā līguma noteikumu negatīvajam vērtējumam, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir jāveic pirms rīkojuma par izpildi izdošanas; 2) termiņa noilguma sekas, kas var rasties parādniekam, kurš savlaicīgi nav izmantojis tiesībās paredzēto procedūru, lai formalizētu iebildumus pret izpildi saistībā ar negodīgumu līgumā; 3) vai pēdējais brīdis, lai izskatītu pēc savas ierosmes vai pēc parādnieka pieprasījuma jebkāda līguma spēkā neesamību negodīguma dēļ, ir īpašuma atsavināšanas par labu trešai personai vai attiecīgā gadījumā kreditoram brīdis, vai, gluži pretēji, kamēr tas nav nodots īpašumā, ir iespējams celt iebildumus pret līguma negodīgumu.

DARBA VERSIJA